

УДК 332.1.330.34:316.42(477)

В. В. Микитенко,доктор економічних наук,
ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України»,**Д. О. Микитенко,**доктор медичних наук,
Клініка репродуктивної медицини «Надія»**ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ ОКРУГІВ
ТА ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ**

Постановка проблеми. Нагальним є признати і підтвердити: у сучасних умовах господарювання як техніко-технологічний та виробничо-господарський рівень результативності функціонування регіональних соціально-економічних систем та національного господарства, у цілому, так і соціально-економічний, демографічний і технологічний розвиток держави та її регіонів – обумовлює нагальну потребу у розробленні та запровадженні у практику управління концепції перебудови регіональної карти України на засадах використання у вихідних її домінантах усталених в країнах-членах ЄС економіко-статистичних принципів класифікації територій¹. При цьому, на авторське переконання, раціоналізація просторової організації природно-виробничих і соціально-економічних систем в Україні уможливить генерування умов і передумов задля забезпечення переходу держави до сталого розвитку у стислі терміни.

У цій відповідності засвідчимо, що врахування принципів, при формуванні нової регіональної карти держави, за форматом NUTS-II, які передбачені вимогами, викладеними в Угоді про асоціацію України з країнами-членами ЄС² [1], забезпечить переформатування територіального простору України за десятьма-вісьма територіальними господарськими округами, побудованими за каскадним форматом організації соціально-економічної, виробничо-гос-

подарської, міжрегіональної та міжгалузевої взаємодії. Реалізація на практиці вказаного євроінтеграційного формату просторової організації держави та її регіонів і дозволить сформувати достатні організаційно-економічні, технологічні, медико-соціальні, природо-ресурсні та виробничо-господарські умови для збереження еволюційної стійкості соціально-економічних вимірів функціонування макро- регіонів, досягти збалансованості функціонування реального сектору і при раціоналізації освоєння і трансформації соціального, демографічного, природно-ресурсного та інших видів потенціалу каскадів, регіонів та територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань щодо удосконалення адміністративно-територіального устрою державних утворень (у тому числі й України) присвячують свої праці чимало вчених-економістів. Так, зокрема, у площині розвитку історичної регіоналістики відомими є розробки³: В. Антоновича, Д. Багалія, М. Грушевського, О. Колотієвського, О. Шпенглера, А-Дж. Тойнбі та інших [2; 3; 4]. Серед українських дослідників, які приділяють особливу увагу реформуванню економічного простору нашої держави: О. Алімов, О. Амоша, М. Долішній, М. Паламарчук, Л. Шевчук та інші.

Поряд із цим, проблеми районування території України висвітлювались у наукових працях таких

¹ Тобто, усталених на європейській території економіко-статистичних положень NUTS – системи *Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes*.

² Засвідчимо про таке: виконання зазначеного обумовлено базовими вимогами, передбаченими статтею 267 Розділу IV, що репрезентовано у частині 2 глави 10 Угоди, де зазначено наступне: «Для цілей застосування положень цієї статті та статті 262 цієї Угоди, Сторони визнають, що протягом перших п'яти років після набрання чинності цією Угодою будь-яка державна допомога, надана Україною, буде оцінюватись з урахуванням того, що Україна має розглядатися як територія, ідентична до тих територій Європейського Союзу, які описані у статті 107 (3) (а) Договору про функціонування Європейського Союзу; (b) Протягом чотирьох років з дати набрання чинності цією Угодою Україна має надати Європейській Комісії показники валового внутрішнього продукту на душу населення, які гармонізовані до рівня NUTS-II. Орган, визначений у пункті 1 цієї статті, та Європейська Комісія мають спільно оцінити відповідність регіонів України, а також надання відповідної максимальної інтенсивності допомоги для того, щоб скласти регіональну карту згідно з відповідними керівними економіко-статистичними принципами ЄС».

³ Міждисциплінарний напрям наукових досліджень, що вивчає процеси життєдіяльності людських спільнот і комунікативних зв'язків у територіальній площині, у межах регіонів, що історично склалися; аналізує взаємодію географічних, суспільно-політичних, соціальних, економічних, демографічних, екологічних, соціокультурних та інших процесів у регіональному вимірі.

вчених, як А. Ващенко, К. Воблий, І. Горленко, О. Дібров, М. Долішний, Ф. Заставний, Л. Карецький, С. Мохночук, М. Пістун, В. Поповкін, О. Шаблій та інші.

Використовуючи різні підходи авторами були висловлені особисті пропозиції стосовно раціоналізації системи районування території України та удосконалення адміністративно-територіального устрою. Тож, їх пропозиції відрізняються характерними відмінностями, які пояснюються та обумовлені індивідуальною оцінкою й добором ключових факторів, які були прийняті дослідниками за основу при виділенні певної території в регіон.

Так, зокрема, за обґрунтуваннями М. Паламарчука, наприклад, територію України запропоновано поділити на три економіко-географічні райони: Донецько-Придніпровський (8 областей), Південно-Західний (13 областей), Південний (3 області та Автономна Республіка Крим). Іншим дослідником, М. Пістуном враховані інший пріоритетний комплекс факторів¹, що впливає на адміністративно-територіальний поділ території України. У відповідності до такого підходу ним виділено 9 економіко-географічних регіонів України: Столичний (або Київський), Центральний, Придністровський, Донецький, Подільський, Північно-Східний, Карпатський, Північно-Західний (Волинський), Причорноморський. В. Поповкін на території України також виділяє 9 природно-економічних районів: Карпатський, Поліський, Київський, Подільський, Північний, Харківський, Придніпровський, Південний, Донецький. Слід вказати, що у роботах М. Долішного запропоновано виділити на території нашої держави наступні 6 регіонів: Центральний, Західний, Донеччина, Придніпров'я, Причорномор'я та Харківщина [5 – 8]. Тож, у попередніх дослідженнях і розробках науковцями, більшою мірою визначувалось та підсумовувалося про те, що:

– формалізовані за їхнім доробком і обґрунтуваннями економіко-географічні райони у майбутньому мають стати основою для утворення в Україні нових, значно більших за площею адміністративних областей;

– районування та адміністративно-територіальне реформування пов'язані з загальним станом окремих галузей національного господарства, з наявністю та масштабами освоєння природного, технологічного та ресурсного потенціалу;

– при економіко-географічному районуванні мають використовуватися об'єктивні показники соціального, демографічного, технологічного, природо-ресурсного та економічного змісту за тривалий період часу, що і дозволяє всебічно оцінити ключові фактори, які і мають вагомий вплив на виділення окремої території в певний регіон, область тощо.

Однак, з огляду на кардинальні зміни та трансформації, які відбуваються наразі в межах національної соціально-економічної системи, нарощення масштабів як екологічних та техногенних ризиків сталому розвитку, так і загроз українському державотворенню у цілому, проблема розбудови нової регіональної карти України – стала першорядною і нагальною.

Мета статті. З огляду на зазначене, метою статті є – розробка та обґрунтування теоретико-методологічних засад формування регіональної карти за форматом територіальних природно-господарських округів і практичних рекомендацій щодо її запровадження задля забезпечення екологічної рівноваги, економічної ефективності використання природо-ресурсного потенціалу та соціальної справедливості в Україні. При цьому формування в Україні нової регіональної карти має бути спрямоване на розбудову формату, спроектованого у відповідності до вимог, передбачених у базових положеннях Угоди про асоціацію України з країнами-членами ЄС.

Задля розв'язання проблеми у дослідженні використано такі методи та теоретичні підходи: системного комплексного аналізу, абстрактно-логічний, факторний, графоаналітичний, економічного аналізу, економіко-статистичний, фрактальних графів, геометричної економетрики, побудови морфологічних матриць, послідовних випадковостей, диференціального числення, економіко-математичного моделювання, інтерпретаційного проектування. Доцільність їхнього застосування обумовлено врахуванням у розробці широкої кількості факторів і чинників впливу на більшість потенційно-факторних ознак, які формують масштаби стратегічного потенціалу України.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що об'єктивне розв'язання поставленої у даному дослідженні багатоаспектної і міждисциплінарної проблеми (надзвичайно важливої для України) передбачало сформулювання та поступове вирішення цілого комплексу науково-прикладних завдань. А саме:

розроблення ціннісно-орієнтованої концепції формування, нарощення, трансляції та раціоналізації освоєння як природо-ресурсного, так і стратегічного потенціалу в регіонах держави, у цілому (поряд із визначенням і розвитком понятійно-категоріального апарату);

обґрунтування та визначення послідовності запровадження у практику технологій ціннісно-орієнтованого управління забезпеченням результативності функціонування територіальних природно-господарських округів (ТПГО);

¹ А саме: рівень соціально-економічного розвитку території, просторова диференціація природи, національно-історичні, соціальні, інфраструктурні та культурно-етнографічні особливості, політичні фактори.

формування та реалізація комплексу заходів, важелів і регуляторів щодо забезпечення генерування в межах ТПГО системних ознак до сталого природокористування та підвищення рівня і якості життя населення;

розробка методичних підходів до оцінювання прогнозування результативності макроекономічного регулювання соціально-економічного розвитку новостворених ТПГО та нарощення у їхніх межах масштабів стратегічного потенціалу та потенціалу сталого розвитку;

визначення кількості та формату ТПГО і пріоритетних напрямів (параметрів) їхнього соціального, економічного, технологічного, демографічного і суспільно-політичного розвитку задля раціоналізації просторової організації природно-виробничих систем та ін.

Тож, цю низку завдань і було сформульовано та визнано пріоритетними, однак їхнє розв'язання вимагало детального вивчення та адаптованого застосування принципів і методологічних підходів із різних галузей знань. У відповідності до зазначеного, при ідентифікації складових стратегічного потенціалу (і, відповідно, для різних регіонів держави) було застосовано у розробці вихідні положення теорій: історичної регіоналістики; районування територій та адміністративно-територіального поділу державних утворень; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; економіки природокористування та сталого розвитку; комплексної оцінки та управління природними ресурсами; соціальної медицини; управління розвитком стратегічного потенціалу держави та її регіонів (як у цілому, так і когнітивно-інформаційного потенціалу, зокрема); оцінювання національного багатства; формування каскадів регіональних соціально-економічних систем; макросистемної еволюції економіки; оцінювання та прогнозування потенціалу сталого розвитку; інституціональної економіки; ціннісно-орієнтованого управління розвитком складних систем; супрематизму в економіці; територіальної кластеризації економіки тощо.

Вважаємо за доцільне вказати, що, на авторське переконання, територіальний природно-господарський округ (ТПГО) – це нова територіальна одиниця (макро- регіон) України, яка утворюється за рахунок інкорпорації до її єдиного формату обмеженої кількості суміжних і споріднених за визначальними характеристиками, соціально-економічними, демографічними, медико-соціальними і виробничо-господарськими показниками регіонів. При цьому архітектоніку ТПГО виконано з урахуванням реалізації в Україні сучасної політики децентралізації та пропонується здійснити з урахуванням регіональної диференціації національного багатства за каскадним форматом організації суспільно-політичної, ресурс-

но-функціональної, виробничо-господарської, між-регіональної та міжгалузевої взаємодії. Вказане реалізовано з метою: підвищення результативності регіонального і місцевого управління; раціоналізації освоєння стратегічного потенціалу регіонів, у цілому та природо-ресурсного, економічного, соціального, управлінського, медичного, екологічного і виробничого потенціалів зокрема.

Поряд із цим, посвідчимо і про те, що розбудову сучасних ТПГО та розмежування територіального простору держави здійснено за 10 комплексами. Структурно-функціональний контент останніх обґрунтовано за використання економіко-статистичних, демографічних і фінансово-економічних принципів, усталених у країнах ЄС положень за форматом NUTS-II (два з формалізованих ТПГО є, наразі, тимчасово окупованими – це Кримський і Донецький). При цьому, за вимогами Угоди: кількість населення повинна складати (для NUTS-II) 3,6 – 4,6 млн чоловік, а площа становити 50,0 – 80,0 тис. кв. км. Тож, кожен із спроектованих ТПГО займатиме, приблизно, однакову територію, матиме відповідно вимог масштаби розвиненості стратегічного потенціалу (у тому числі, і відповідні масштаби природо-ресурсного, матеріального, медико-соціального, інфраструктурного, виробничо-господарського та інших потенціалів регіонів, інкорпорованих до цієї територіальної одиниці)

Відтак, засвідчимо, що не відхиляючи традиційні підходи до результативності функціонування регіональних соціально-економічних систем, авторами запропоновано новий концепт формування та реалізації дії системи сучасних ТПГО (рис. 1). Їхнє врахування у процесі розбудови нових територіально-адміністративних одиниць України і забезпечить:

а) переформатування територіального простору за десятьма (наразі, розглядається – за вісьма) територіальними природно-господарськими округами;

б) формування достатніх організаційно-економічних, технологічних, природо-ресурсних, виробничо-господарських інформаційних умов для збереження еволюційної стійкості, збалансованості функціонування;

в) підвищення рівня і якості життя населення України.

Таким чином, авторами статті запропоновано до сформування на теренах нашої держави десяти ТПГО, складові яких репрезентовано у табл. 1.

Поряд із цим, задля розроблення, у подальшому, комплексу підстратегій соціально-економічного розвитку на перспективу до 2030 року, перелік ТПГО розмежовано за двома ознаками (їх віднесено до двох типів – бінарної спрямованості та масштаб-

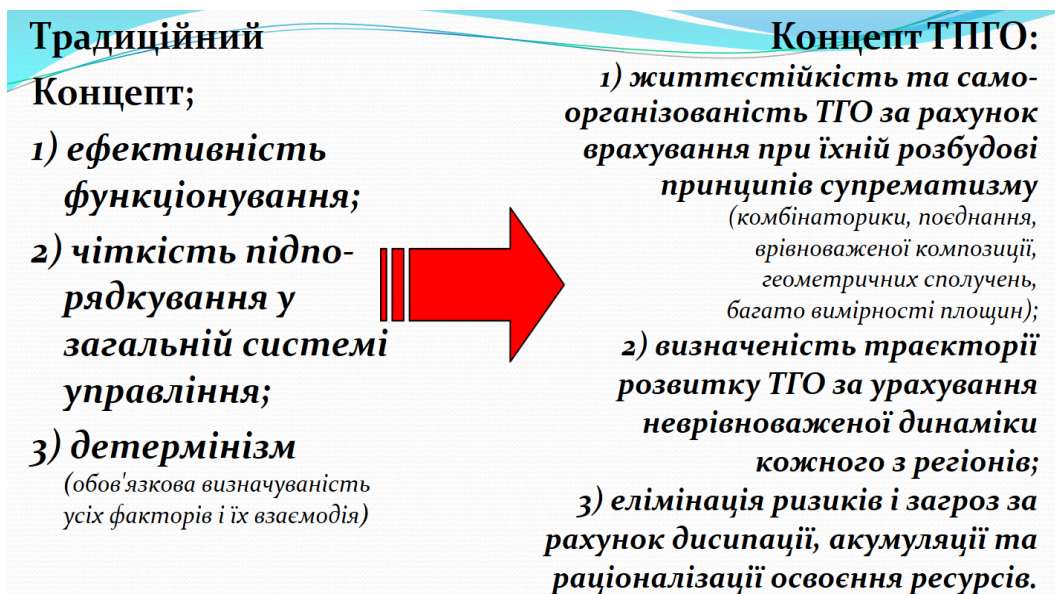

Рис. 1. Вихідні положення ціннісно-орієнтованої концепції формування територіальних природно-господарських округів в Україні за каскадним форматом організації міжрегіональної взаємодії

Таблиця 1

Структура територіальних природно-господарських округів України*

Територіальний природно-господарський округ	Тип ТПГО	Області, які включено до ТПГО
Івано-Франківський	Бінарної спрямованості ТГО	Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська
Вінницький		Вінницька, Житомирська, Хмельницька
Черкаський		Черкаська, Кіровоградська, Полтавська
<i>Тимчасово окуповані ТГО</i>		
Кримський, Донецький	Бінарний формат	АРК, м. Севастополь, Донецька, Луганська
Київський	Масштабної інваріантної спрямованості	Київська, Чернігівська, м. Київ
Львівський		Львівська, Волинська, Рівненська
Одеський		Одеська, Миколаївська, Херсонська
Харківський		Харківська, Сумська,
Дніпропетровський		Дніпропетровська, Запорізька

Примітка: * Кримський та Донецький ТПГО – є тимчасово окупованими територіями.

ної інваріантної спрямованості¹), розмежування яких передбачало врахування цілого комплексу системоутворюючих факторів і детермінант (рівень і якість життя населення; раціональність освоєння природо-ресурсного потенціалу; рівень результа-

тивності регіонального управління; спрямованість і активність виробничо-господарської та зовнішньоекономічної діяльності; сприйнятливості до інноваційних зрушень тощо).

Таблиця 2

Окремі макропоказники розвитку ТПГО в Україні на початок 2017 року*

ТГО	Населення, млн. осіб	ВРП, млрд грн	ВРП на душу нас., млн грн	Реал. пром. продукції, млрд грн	Індекс промис. продук.	Площа, тис. кв. км
<i>Бінарної спрямованості ТГО</i>						
Івано-Франківський	4,6	129,0	28,0	68,9	102,2	48,6
Вінницький	4,1	169,4	41,1	101,7	105,5	77,0
Черкаський	3,7	185,2	50,1	149,6	108,9	74,3
<i>Масштабної інваріантної спрямованості ТГО</i>						
Дніпропетровський	5,0	307,4	61,8	415,5	95,3	59,1
Київський	5,7	592,9	104,4	225,4	105,5	59,8
Львівський	4,7	161,6	34,1	104,2	101,4	62,1
Одеський	4,6	180,4	39,3	101,5	107,4	86,4
Харківський	3,8	169,8	44,6	146,7	98,7	55,2

Джерело * узагальнено та систематизовано у табличному вигляді за даними [8; 9].

Візуалізацію процесів інкорпорації різної природи потенціалів трьох областей до єдиного формату Одеського ТПГО (в якості прикладу) наведено на рис. 2.

¹ У статті наведено лише окремі перелік з проаналізованого складу основних макропоказників за ТПГО. Детальні розрахунки медико-соціальні, екологічні та економіко-статистичні виміри за 49 різної природи потенціалами регіонів (зі складу стратегічного потенціалу України, у цілому) значно переважили б викладення результатів даного дослідження і ускладнили б їх сприйняття науковою спільнотою.

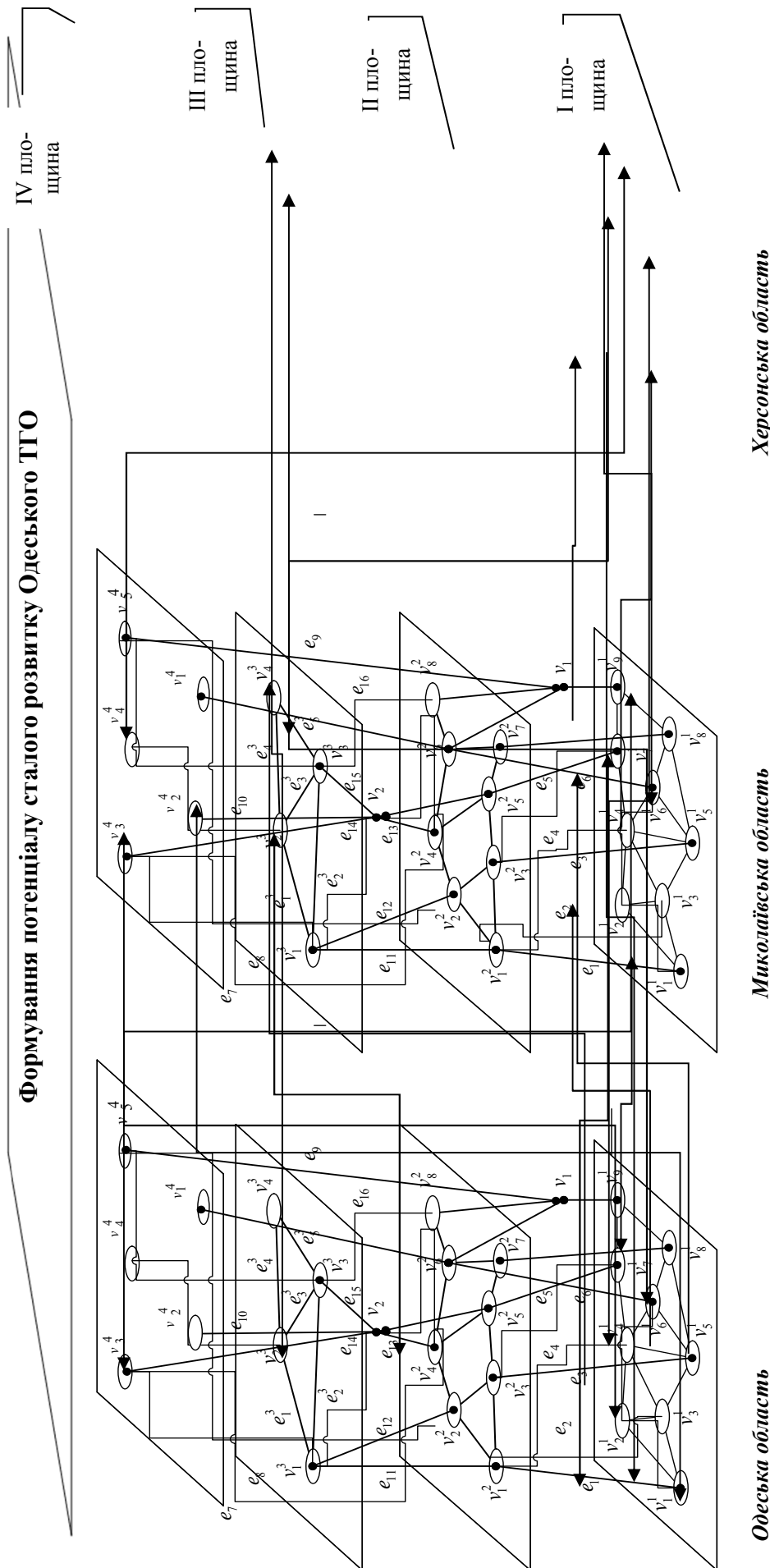

Рис. 2. Інкорпорація потенційно-факторних детермінант Одеської, Миколаївської та Херсонської областей до ресурсно-функціонального простору потенціалу сталого розвитку Одеського ТГО

Слід підтвердити, що огляду на проведений аналіз щільності міжрегіональних взаємозв'язків (для прикладу, представлено на рис. 2 свідчення по Одеському ТПГО) слід підтвердити про таке: наразі, взаємодія існує, більшою мірою, лише на рівні використання матеріальних потенціалів. Признаємо, що масштаби національного багатства за регіонами та промислового потенціалів [10; 11] (див., площина 1 на фрактальному графі, рис. 2), обсяги освоєння демографічного, соціального, інвестиційного (див., площина 3 на фрактальному графі, рис. 2), і потенціалу сталого розвитку, у цілому, формалізовано з урахуванням доробку, репрезентованого у [12; 13]). Проте, як відомо, досягнення соціальної справедливості, забезпечення соціальної, економічної, технологічної, екологічної безпеки – є не можливим без реалізації потенціалів системно-універсального функціонування (управлінського, наукового, кадрового тощо), які, на жаль, є не реалізованими у регіональних соціально-економічних системах та й міжрегіональна взаємодія, майже, відсутня (див., площина 4 на фрактальному графі, рис. 2).

Зазначені виміри можна спостерігати – на візуалізації масштабів розвиненості усіх чотирьох груп потенціалів зі складу стратегічного (на прикладі Одеського ТПГО) – на рис. 3, що репрезентовано авторами за результатами економіко-статистичних розрахунків (2014 – 2018 рр.)

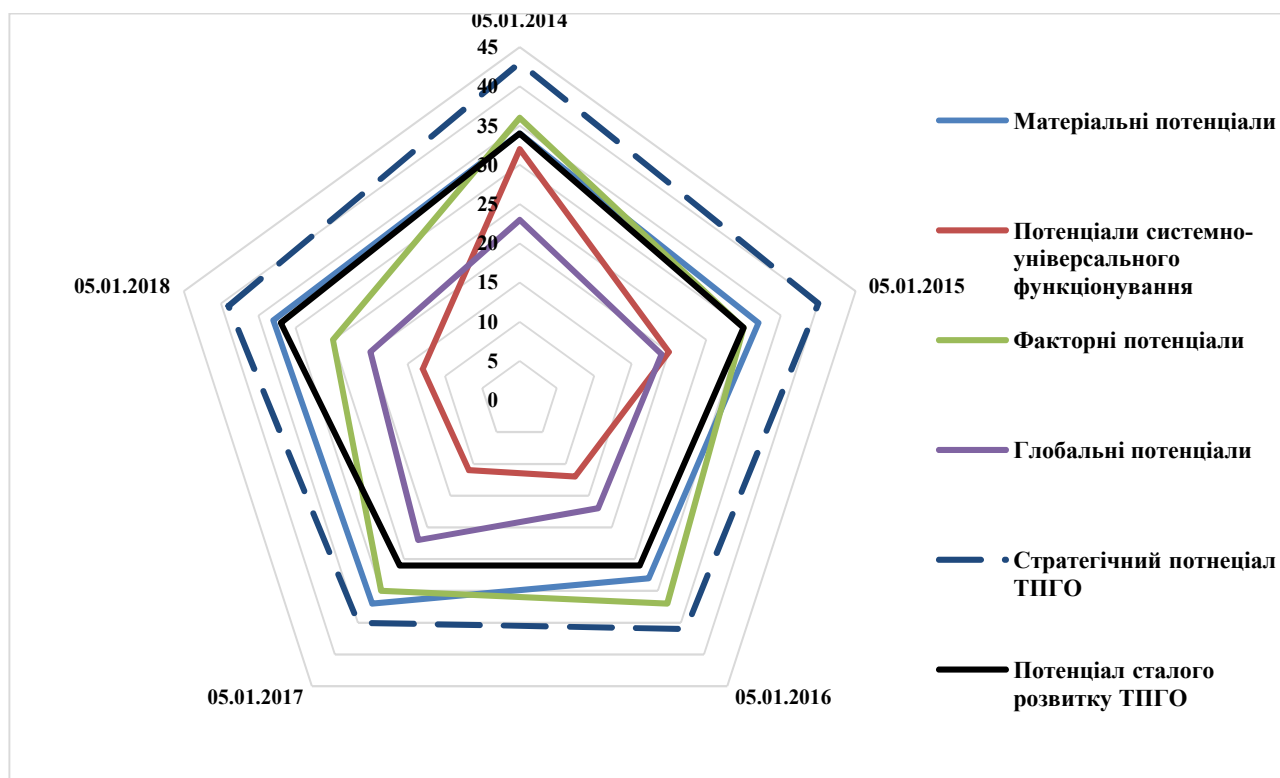

Рис. 3. Імітаційне проектування та візуалізація масштабів розвиненості різної природи потенціалів Одеського ТПГО (за період 2014 – 2018 рр.)

Відтак, як видно з даних на рис. 3, найменші значення мають потенціали системно-універсального функціонування (суб'єкти управління та заходи, які ними проводяться та зніщуються – є не дієвими і низько результативними) та глобальні. Факторні поступово (протягом 2014 – 2018 рр.) знижувалися (саме за досліджуваній період) за рахунок суттєвого падіння вимірів інвестиційного, екологічного, медико-соціального та економічного. Матеріальні потенціали (оскільки, мають певний опір до негативних трансформацій та «спротив» до нераціонального видобутку / освоєння), поки що, залишаються у сталими (протягом 2014 – 2018 рр.).

Взагалі, масштаби стратегічного потенціалу ТПГО перевищують значення потенціалу сталого розвитку (див., рис. 3) Одеського макро регіону,

отже, при інкорпорації до даного формату трьох областей (Одеської, Миколаївської та Херсонської), є перспективи до активізації та нарощення темпів соціально-економічного розвитку (однак, за умови ущільнення виробничо-господарської, міжрегіональної та міжгалузевої взаємодії при стимулюванні розвитку потенціалів системно-універсального функціонування).

У цій відповідності зазначимо: об'єктивного варіанту розв'язання цієї багатоаспектної проблеми у площині забезпечення позитивної динаміки при переформатуванні регіональної карти держави за каскадним форматом - можна досягти лише за наслідками вирішення завдань у багатоплановому просторі потенціалу сталого розвитку (рис. 4).

Рис. 4. Багатоплановий просторовий контент потенціалу сталого розвитку Одеського територіального природно-господарського округу

У цій відповідності, авторами було обґрунтовано замкнений цикл (за чотирма етапами) із розроблення і поступового реалізації комплексу когнітивно-інформаційних заходів та інструментарію з макроекономічного регулювання соціально-економічного розвитку ТПГО з перевіркою їх на адекватність реальним процесам (різним за природою), які відбуваються, наразі, в державі (рис. 5). Ця інноваційна замкнена схема (у чотири етапи) дозволяє об'єктивно умотивувати новий формат диференціації регіонів у контексті досягнення ефективності функціонування, соціальної справедливості та екологічної безпеки в державі.

Тож, певним чином підсумовуючи результати даної науково-прикладної розробки, визнаємо, що авторами у статті було:

розвинено вихідні положення теорії сталого розвитку, її понятійно-категоріального апарату на засадах реалізації ціннісно-орієнтованої концепції формування територіальних природно-господарських округів задля забезпечення рівноваги в державі між компонентами системи: природа – економіка – соціум;

систематизовано економічні умови та комплекс чинників ідентифікації ключових складових потенціалу сталого розвитку України та її регіонів;

розроблено інноваційну схему диференціації регіонів та обґрунтовано формат нової регіональної карти України з урахуванням вимог, передбачених в Угоді про асоціацію з ЄС щодо досягнення ефективності функціонування, соціальної справедливості та екологічної безпеки в нашій державі;

визначено економічну сутність базових показників-індикаторів результативності управління розвитком стратегічного потенціалу і потенціалу сталого розвитку територіальних природно-господарських округів задля формалізації макроекономічної моделі оцінювання-прогнозування їх соціально-економічного розвитку в ресурсних обмеженнях;

розроблено замкнений алгоритм побудови та реалізації оптимальної для України моделі реформування адміністративно-територіального устрою за використання домінант ціннісно-орієнтованої концепції формування ТПГО.

Висновки. У підсумку визнаємо об'єктивним наступне твердження:

для України як державно організованого довкілля, наявні зовнішні та внутрішні геоекономічні, геополітичні, суспільно-політичні та просторові зрушення, соціальна переорієнтація, глобалізація та транс націоналізація економічних і ресурсно-функціональних обмінів при зниженні рівня резуль-

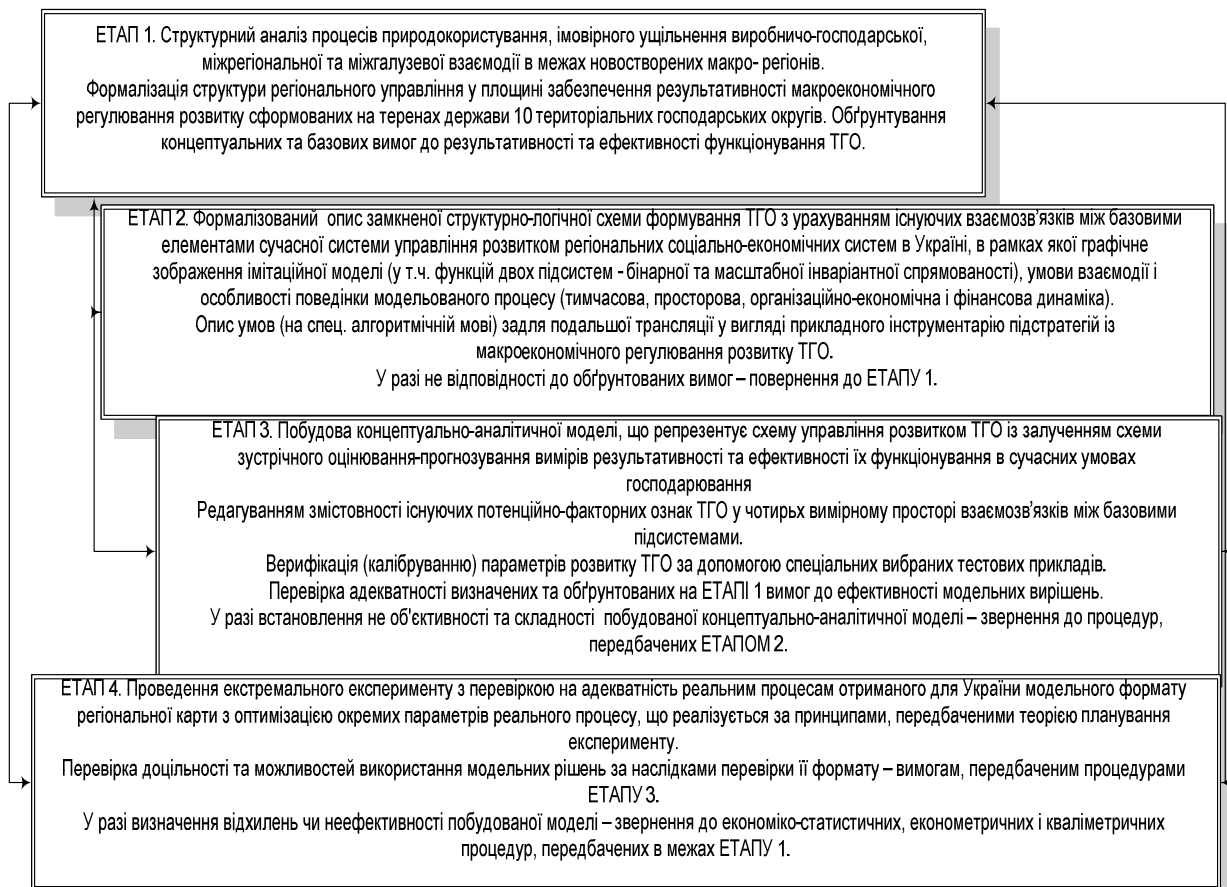

Рис. 5. Замкнена схема перевірки на адекватність реальним процесам концептуально-аналітичної моделі нової регіональної карти України за форматом територіальних природно-господарських округів

тативності державного та регіонального управління – вказують на нагальну необхідність проведення докорінних змін у площині формування нової регіональної карти (за форматом територіальних природно-господарських округів) задля: а) оптимізації масштабу природно-економічного простору; б) раціоналізації освоєння природо-ресурсного потенціалу регіонів; в) нагального гарантування соціальної безпеки й підвищення рівня і якості життя населення – і, відповідно, забезпечення надійності українського державотворення. При цьому, встановлено, що Україна – є державним утворенням з недостатньо розвинутою системою управління регіональною економікою і її територіальними комплексами. Тож, переконані, що проблема більшою мірою становить не у відсутності як відповідного виміру дієвості у «вертикалі», яка опікується проблемами забезпечення збалансованого функціонування національного господарства чи у поганій підпорядкованості регіональних корелянтів – «центру». А саме, у низьких рівнях результативності управління регіональним соціально-економічним розвитком (про що наголошувалося авторами у статті [14]), соціальним захистом і професіоналізмом суб'єктів різного рівня, які опікуються проблемами забезпечення переходу до сталого розвитку держави та її регіонів.

Література

1. **Угода про Асоціацію між Україною, з однією сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством, іншої сторони.** URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
2. **Верменич Я.** Нова локальна історія та історична регіоналістика. *Регіональна історія України*: зб. наук. статей. Київ, 2007. Вип. 1. С. 20–21.
3. **Грушевський М.** Порайонне дослідження України та Київського вузла. *Київ та його околиця в історії і пам'ятках*. Київ, 1926. С. 1–24.
4. **Колотиевский А. М.** Вопросы теории и методики экономического районирования: монография. Рига: Зинатне, 1967. 252 с.
4. **Соціально-економічне районування України**: монографія / М. І. Долішній, М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук, А. Т. Шевчук. Львів, ІРД, 1997. 49 с.
5. **Паламарчук М. М.** Регіональні дослідження: завдання і наукові підходи. *Регіональна економіка*. 1996. № 1-2. С. 32 – 39.
6. **Пістун М. Д.** Основи теорії суспільної географії. Київ: ВІП, 1996. 230 с.
7. **Поповкін В. А.** Регіонально-цілісний підхід в економіці. Київ: Наук. думка, 1993. 220 с.
8. **Регіони України 2017**: стат. зб. Ч. 1 / за ред. І. Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 322 с.
9. **Регіони України 2017**: стат. зб. Ч. 2 / за ред. І. Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 687 с.
10. **Со-**

ціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: вектори реального поступу : нац. доп. / за ред. Е. М. Лібанової, М. А. Хвесика. Київ: ДУ «ІЕПСР НАН України», 2017. 864 с. 11. **Економічна** оцінка природного багатства України: монографія. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. 396 с. 12. **Потенціал** сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави: монографія / О. М. Алімов, О. О. Демешок, І. М. Лицур, В. В. Микитенко та ін. Київ, 2014. 529 с. 13. **Микитенко Д. О., Тимченко О. І.** Регенерація системно-універсальних ознак економічного простору держави. *Формування потенціалу соціально-економічних та організаційних змін*: монографія. Київ, 2010. С. 617 – 631. 14. **Микитенко Д. О.** Моделювання ефективності акушерсько-генетичної служби в трисекторній взаємодії «Державне будівництво – управління охороною здоров'я – економічний зиск від збереженої працездатності особи». *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*: зб. наук. праць. – Херсон, 2011. С. 166–174.

Микитенко В. В., Микитенко Д. О. Формування територіальних природно-господарських округів та переформатування соціально-економічного простору України

У статті сформульовано та обґрунтовано методологічні засади формування нової регіональної карти України за форматом територіальних природно-господарських округів, що передбачало врахування положень Угоди про асоціацію України з країнами-членами ЄС. Запропоновано запровадження територіальної кластеризації в державі на засадах реалізації усталених у країнах ЄС принципів NUTS. Розвинено вихідні положення теорії сталого розвитку та її понятійно-категоріального апарату, що базуються на домінантах авторської ціннісно-орієнтованої концепції формування територіальних природно-господарських округів, розробленої задля забезпечення рівноваги в державі між компонентами системи: природа – економіка – соціум. Систематизовано економічні умови та комплекс чинників ідентифікації ключових складових потенціалу сталого розвитку України та її регіонів. Розроблено інноваційну схему диференціації регіонів у контексті досягнення ефективності функціонування, соціальної справедливості та екологічної безпеки в державі. Розроблено замкнений алгоритм побудови та реалізації оптимальної для України моделі переформування адміністративно-територіального устрою.

Ключові слова: регіональна карта, територіальний природно-господарський округ, потенціалу сталого розвитку, стратегічний потенціал.

Микитенко В. В., Микитенко Д. А. Формирование территориальных природно-хозяйственных округов и переформатирование социально-экономического пространства Украины

Сформулированы и обоснованы методологические основы формирования новой региональной

карты Украины по формату территориальных природно-хозяйственных округов, что предусматривало положения Соглашения об ассоциации Украины со странами-членами ЕС. Предложено к введению территориальную кластеризацию на основе реализации принятых в странах ЕС принципов NUTS. Развита исходные положения теории устойчивого развития и ее понятийно-категориальный аппарат, основанные на доминантах ценностно-ориентированной концепции формирования территориальных природно-хозяйственных округов, разработанной для обеспечения равновесия в государстве между компонентами системы: природа - экономика - социум. Систематизированы экономические условия и комплекс факторов идентификации ключевых составляющих потенциала устойчивого развития Украины и ее регионов. Разработана инновационная схема дифференциации регионов в контексте достижения эффективности функционирования округов, социальной справедливости и экологической безопасности в государстве. Сформирован замкнутый алгоритм построения и реализации оптимальной для Украины модели переформатирования административно-территориальной организации.

Ключевые слова: региональная карта, территориальный природно-хозяйственный округ, потенциал устойчивого развития, стратегический потенциал.

Mykytenko V., Mykytenko D. Formation of territorial natural-economic countries and re-formation of social and economic space of Ukraine

The methodological basis for the formation of a new regional map of Ukraine in the format of territorial natural economic districts was formulated and justified, which provided for the provisions of the Agreement on the Association of Ukraine with the Member States of the EU. Territorial cauterization is proposed for introduction based on the implementation of the NUTS principles adopted in the EU countries. The initial provisions of the theory of sustainable development and its conceptual-categorical apparatus are based on the dominants of the value-oriented concept of the formation of territorial natural economic districts designed to ensure the balance in the state between the components of the system: nature - economy - society. Economic conditions and a complex of factors of identification of key components of the sustainable development potential of Ukraine and its regions are systematized. An innovative scheme for differentiating regions in the context of achieving efficient functioning of districts, social justice and environmental safety in the state was developed. A closed algorithm for constructing and implementing the optimal for Ukraine model of reformatting the administrative territorial organization was formed.

Keywords: Regional card, territorial natural and economic district, potential for sustainable development, strategic potential.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2018

Прийнято до друку 30.01.2018